

Noi formule de spectacol

Printre cele mai prestigioase manifestări culturale republicane se numără și „Zilele teatrului de amatori”, organizate, în pregătirea Congresului educației politice și culturale socialiste, de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist și Uniunea Centrală a Cooperativelor Meșteșugărești.

Această largă manifestare a teatrului de amatori (ea cuprinde peste patru mii de formații de la orașe și sate) are, alături de alte obiective și însușiri, un scop stimulator: în propune activizarea colectivelor, îmbogățirea mijloacelor lor de expresie artistică, în genere, ridicarea nivelului artistic al spectacolelor lor și, în consecință, sporirea numărului de spectacole și spectatori. Concursul se caracterizează mai ales tematic: repertoriul recomandat formațiilor teatrale participante este alcătuit, în exclusivitate, din piese românești într-un act, apărute după Plenara C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, cărora li se adaugă câteva piese inspirate din istoria poporului, din lupta lui pentru dreptate socială și eliberare națională.

La diversificarea și îmbogățirea repertoriului formațiilor teatrale de amatori, la surprinderea vie a problemelor actualității imediate, au contribuit, totodată, noile formule de teatru politic — teatru-document sau agitatoric — în măsură să faciliteze un dialog real și viu între scena amatorilor și publicul spectator din localitățile respective.

Am notat, cu prilejul etapelor zonale (la vizionarea formațiilor teatrale din 20 de județe — centrele Zalău și Făgăraș), o parte din aceste noi modalități. Vrednice de semnalat, printre cele mai originale, mi s-au părut formațiile de *teatru nescris*, cum este aceea din comuna Șanț, județul Bistrița-Năsăud. Este o formulă moștenită de la înaintași, de la generațiile de țărani cărora ac-

cesul la cultură le era pe vremuri interzis. Neștiind carte, dar dorind să joace teatru, ei au conceput canavaua unor subiecte, pornind de la care interpreții și-au luat sarcina și libertatea de a-și inventa replicile personajelor respective. Conducătorul formației, țăranul Constantin Jugan (care a împlinit recent vârsta de 80 de ani), își amintește de primul său contact cu scena, pe la 1909. Cum procedează astăzi badea Jugan? El găsește cea mai semnificativă întâmplare din satul său, o gîndește într-o formă dramatică, o povestește interpreților; apoi, fiecare dintre ei se străduie să afle cuvîntul care să exprime cel mai adevărat caracterul personajului său, situațiile dramatice în care e pus, ideile. Ei apelează în acest scop la zicători, la proverbe, la vorbe de duh. De aici, o întrecere pitorească, folcloric-suculentă, a replicilor care marchează în același timp și rolul opiniei publice în evenimentele evocate.

În acest an, formația teatrală din comuna Șanț a prezentat spectacolul *Măritatu' fără voie*, o poveste simplă despre deznădejdea unei fete pe care tatăl o căsătorește cu o cunoștință întîmplătoare, ce se dovedește mai tîrziu a fi un om fără căpătîi. Asistăm la o pledoarie convingătoare pentru răspunderea morală a părinților, pentru evitarea superficialității cînd în joc e soarta unui om. Această proaspătă *commedia dell'arte* presupune, firește, darul improvizației, dar și stăpînirea unor mijloace de expresie educate, o prezență activă în scenă și deprinderea de a susține cu sala un contact permanent, uneori, plin de surprize.

Cu o tradiție mai puțin bogată, dar cu aceeași pasiune a actului teatral, formația din comuna Holod, județul Bihor, a apelat la

aceeași formă de *teatru nescris*, din convingerea că un contact direct cu sala dă spectacolului mai multă comunicativitate, îl face mai cald, mai convingător. Și aici ne aflăm în fața unui „proces de caz“, a unei mici „moralități“, în care opinia publică (reprezentată de însăși echipa interpreților de pe scenă) își spune cuvântul. Spectacolul, intitulat *Cine poartă vina?*, vorbește despre soarta unui copil abandonat de părinți, pe care neînțelegerile familiale și neglijența celor din jur îl aduc în situația de a deveni delinvent. Interesantă este convenția teatrală propusă de trupa biboreană, potrivit căreia noțiunile de timp și spațiu sînt eliminate: bunica îi cîntă copilului un foarte frumos cîntec de leagăn, pentru ca în scena următoare vecina să reclame lipsa unor poadoabe și bani, pe care copilul — devenit mare — i le-a furat. Această convenție este perfect înțeleasă; ea devine una din virtuțile spectacolului.

O altă formație teatrală, tot din județul Bihor, a adus pe scenă un spectacol de *teatru-document*. Colectivul din Roșia a jucat *Țăranii* de Mihai Georgescu, un montaj de versuri, de documente de epocă, texte din presa vremii etc., pe marginea tragicelor evenimente ale răscăleii țăranilor din 1907. Adaptarea textului (Crăciun Parasca), urmărind să fie accesibilă deopotrivă interpreților și spectatorilor din acest sat de munte, a fost realizată ținînd seamă de modul specific de rostire din această regiune, de zestrea folclorică și de obiceiuri, de portul și de felul de a se mișca ale localnicilor. Spectacolul impresionează prin monumentalitatea simplă a compoziției scenice, prin viguroasa rostire a textului, prin tragismul unor momente.

Evocarea istorică pretinde artiștilor amatori un efort de compoziție deosebit, care să-i ferească de primejdia imitării servile a actorului profesionist și, deci, de clișeu. Tocmai de aceea, am apreciat sinceritatea și patosul jocului în spectacolul cu piesa *La o piatră de hotar* de I. D. Sirbu. Dozînd cu grijă umorul, ocolind ispita efectelor melodramatice în scenele de tragism, interpreții formației de la Casa de cultură Tirgu Lăpuș, județul Maramureș, au realizat un spectacol deosebit de emoționant și de convingător. Din aceeași categorie a textelor de evocare istorică, *Legenda lui Avram Iancu*, în interpretarea formației căminului cultural din Zlatna, județul Alba, și *O familie*, pagină din luptele ceferiștilor în greva din 1933, în interpretarea formației Clubului C.F.R. din Timișoara (ambele www.cimec.ro

crări purtînd iscălitura lui Dan Tărbălaș), au prilejuit montări cu virtuți scenice remarcabile.

Și comedia sătească s-a afirmat cu vigoare cu prilejul acestui concurs. Piesa *Picătura de venin* de Gheorghe Vlad a oferit formației din Jibelea, județul Vilcea, o partitură generoasă, într-un spectacol de neobosită vervă. Afirmînd curajul, spiritul de inițiativă și hotărîrea ce caracterizează tînăra generație, piesa are replică spumoasă și caractere pito-rești. Interpreții au exploatat din plin situațiile și elementele comice, cu o poftă de joc și cu un optimism molipsitoare. Din aceeași categorie a farsei tradiționale face parte și piesa *Mirele cîștigat prin poștă* de Istvan Sallo, pe care formația maghiară a Casei municipale de cultură din Cluj-Napoca a prezentat-o într-un spectacol muzical cu o deosebită vervă.

Comedia sătească și-a găsit un excelent autor și în Ion Băieșu: pentru scurtele lui farse au optat foarte multe colective teatrale. Și, indiferent că era vorba de *Poetul comunal* sau *Vaccin contra lenei*, de *Detectivul comunal* sau *Fiul satului*, hazul a fost din plin prezent, interpreții bucurîndu-se odată cu autorul de succes. Cea mai gustată (și jucată) dintre comedii le lui Băieșu a fost, desigur, *Navetiștii* — o satiră care hiperbolizează graba celor preocupați mai mult de mersul autobuzelor decît de îndatoririle profesionale. Menționăm aici interpreții formației de la Casa de cultură din Ineu, județul Arad, ca și pe cei de la Școala populară de artă din Reșița.

Originală s-a arătat experiența întreprinsă de colectivul formației de teatru de la Casa de cultură din Buziaș-Băi, județul Timiș. Cu sprijinul regizorului Dan Radu Ionescu, s-a realizat un text inspirat chiar din viața și activitatea interpreților. Mai mult, fiecare s-a jucat... pe sine însuși, cu multă convingere, iar spectacolul a devenit o caldă pledoarie pentru funcția socială a teatrului, pentru forța lui de convingere și de influențare.

Analizînd etapele următoare din uriașul maraton al teatrului de amatori, vom consemna noile și inedite spectacole născute din imaginația, dăruirea și talentul miilor de formații ce împinzesc țara, ilustrînd vi-gorează inepuizabilă a culturii de masă.